

«Στους μεγάλους και ανεπανάληπτους αετούς της ψαλτικής» (Ιωάννης Ξεν. Λιβιτσάνος, τ. Γυμνασιάρχης, Καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής)

[/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

«Μακαρία η οδός, ή πορεύει σήμερα, ότι ητοιμάσθη σοι τόπος αναπαύσεως»

Πριν μερικές μέρες, 11 Ιανουαρίου 2021, ακούσαμε το θλιβερό άγγελμα του θανάτου του Άρχοντος Πρωτοψάλτου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως και Πρωτοψάλτου του Ιερού Ναού της του Θεού Σοφίας Θεσσαλονίκης κυρού Χαριλάου Ταλιαδώρου. Το αναλόγιο της Αγια Σοφιάς Θεσσαλονίκης μετά από 68 χρόνια εσίγησε.

Ο γίγαντας αυτού του αναλογίου Χαρίλαος Ταλιαδώρος, ο εκ της Ηπείρου ορμώμενος δεν υπάρχει πλέον ανάμεσά μας. Αναχώρησε για τις αιώνιες μονές ,για το Ουράνιο αναλόγιο, να συναντήσει εκεί τόσους άλλους Πρωτοψάλτες, Λαμπαδαρίους, Δομεστικούς, Ισοκράτες και βοηθούς και να ψάλλουν μαζί στο ουράνιο θυσιαστήριο έως της συντελείας των αιώνων. Ήδη έχει συναντήσει εκεί τον Αθανάσιο Καραμάνη, τον Χρύσανθο Θεοδοσόπουλο, τον Αβραάμ Ευθυμιάδη, τον Αθανάσιο Παναγιωτίδη και τους άλλους μεγάλους Πρωτοψάλτες της Βυζαντινής Θεσσαλονίκης, οι οποίοι για περισσότερο από 70 χρόνια ελάμπρυναν με τη καλλιφωνία τους και την καλλιτεχνική προσφορά τους τα ιερά αναλόγια της συμπρωτεύουσας.

Αυτή τη στιγμή δεν θα μιλήσω για την καλλιτεχνική αξία και μεγάλη προσφορά του Χαρίλαου Ταλιαδώρου και των άλλων μεγάλων Πρωτοψαλτών στον τομέα της Βυζαντινής Μουσικής στο ιερό αναλόγιο. Για το θέμα αυτό, άλλοι είναι αρμόδιοι και ειδικοί να μιλήσουν και να αναλύσουν την καλλιτεχνική προσφορά τους στο αναλόγιο και στην Εκκλησιαστική Βυζαντινή Μουσική γενικότερα. Εγώ θα αναφερθώ στη συνεργασία που είχα μαζί τους για πάρα πολλά χρόνια ως Γραμματέας του Σωματίου Ιεροψαλτών αλλά και της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

Με το άγγελμα του θανάτου του Χαρίλαου Ταλιαδώρου, γύρισα τη μνήμη μου 70 χρόνια πίσω. «Εμνήσθην ημερών αρχαίων» ανακαλώντας στη μνήμη μου στιγμές που έζησα με τον Άρχοντα, αλλά και τους άλλους μεγάλους Άρχοντες που προανέφερα. Για μένα προσωπικά οι τέσσερις αυτοί Πρωτοψάλτες, ήταν ψάλτες, ήταν καλλιτέχνες, ήταν οι μεγάλοι μουσουργοί της Βυζαντινής Μουσικής, αλλά πάνω απ' όλα ήταν άνθρωποι και με αγκάλιασαν με πολύ αγάπη.

Είχα την τιμή και τη χαρά να γνωρίσω τους τέσσερις μεγάλους Πρωτοψάλτες, την ίδια μέρα. Ήταν, θυμάμαι, 15 Οκτωβρίου 1970 ημέρα Πέμπτη, όταν βρέθηκα για πρώτη φορά στα Γραφεία του Σωματίου Ιεροψαλτών Θεσσαλονίκης, δίπλα στην Εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονος στη Καμάρα, (ζητούσαν ένα Γραμματέα-δακτυλογράφο) όπου στεγαζόταν και τα Γραφεία της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής της Μητροπόλεως. Εκεί αρχικά γνώρισα τον Πρόεδρο του Σωματίου κ. Βασίλειο Μυλαράκη, Πρωτοψάλτη τότε του Ιερού Ναού Παναγούδας, τον Άρχοντα

Πρωτοψάλτη του Αγίου Δημητρίου δάσκαλό μου και κουμπάρο μου, κ. Χρυσάνθο Θεοδοσόπουλο, Διευθυντή της Σχολής, και το απόγευμα της ίδιας μέρας εκεί στα ίδια Γραφεία γνώρισα τον Αθανάσιο Καραμάνη, τον Χαρίλαο Ταλιαδώρο και τον Αβραάμ Ευθυμιάδη, οι οποίοι δίδασκαν τότε στη Σχολή.

Μαζί τους συνεργάστηκα σε πολλούς τομείς στο Σωματείο αλλά και στη Σχολή για αρκετά χρόνια. Στις πρόβες του Σωματείου για τις μεγάλες Συναυλίες, και στη λειτουργία της Σχολής ήμουν ο Γιαννάκης αγαπητός σε όλους. Ως Γραμματέας της Σχολής αλλά και διδάσκαλος, συνεργάστηκα με το μακαριστό Χρυσάνθο μέχρι το θάνατό του, το 1988. Από το 1988 μέχρι το 2004 συνεργάστηκα ως Γραμματέας και διδάσκαλος με το μακαριστό Χαρίλαο Ταλιαδώρο, Διευθυντή της Σχολής. Μετά το θάνατο του Δασκάλου μου, το πρότυπό μου ήταν ο Χαρίλαος. Ήταν ο Ταλιαδώρος.

Δεν θα ξεχάσω ποτέ τα λόγια που μου είπε, όταν ανέλαβε Διευθυντής: «Γιαννάκη, συνεχίζεις κανονικά στη θέση του Γραμματέα». Η εμπιστοσύνη του και η εκτίμησή του στο πρόσωπό μου με συγκλόνισαν. Από τότε και μέχρι το 2004 όταν ο Δάσκαλος απομακρύνθηκε από τη Σχολή, συνεργαστήκαμε άψογα. Θυμάμαι, μου είχε απόλυτη εμπιστοσύνη και εκτίμηση στην 16χρονη αυτή συνεργασία μας. Και εγώ δεν τον διέψευσα ποτέ.

Σήμερα, με το θάνατο και του τελευταίου γίγαντα του Αναλογίου, κλείνει ένα μεγάλο κεφάλαιο στην ιστορία της Βυζαντινής Θεσσαλονίκης. Από τα αναλόγια των τριών μεγάλων Ναών της Θεσσαλονίκης απουσιάζουν οι τρεις μεγάλοι φωστήρες του ιεροσαλτικού στερεώματος. Έκλεισε μια εποχή, 70 ακριβώς χρόνων. Προσωπικά δεν γνωρίζω αν αυτή η εποχή θα εμφανιστεί ξανά στη Θεσσαλονίκη. Από το 1950 όταν ανέβηκαν στα αναλόγια ο Θανάσης ο Καραμάνης και ο Χρυσάνθος, του Γρηγορίου Παλαμά και Αγίου Δημητρίου αντίστοιχα και το 1952 στο αναλόγιο της Αγια-Σοφιάς ο Χαρίλαος.

Ήταν μια εποχή στην οποία μεγαλούργησαν οι παραπάνω Πρωτοψάλτες, είτε μέσα από προσωπικές εκτελέσεις και δημιουργίες, είτε μέσω των χορωδιών τους, είτε μέσα από της εκδηλώσεις του Σωματείου Ιεροσαλτών Θεσσαλονίκης στις μεγάλες συναυλίες του Ηρωδείου, των Πατρών, μεγάλων πόλεων της Ελλάδας και εξωτερικού και στα κατ' έτος ΔΗΜΗΤΡΙΑ στη Θεσσαλονίκη.

Δεν θα κρίνω εγώ, ένας μικρός ιεροψάλτης ποιός από τους τρεις ήταν πρώτος και καλύτερος. Αυτό θα το κρίνει η Ιστορία. Θα χρησιμοποιήσω μόνο ένα απόσπασμα από την θ΄ ωδή του γ΄ κανόνα των Τριών Ιεραρχών, ποίημα του Ιωάννου Ευχαΐτων: «Οὐκ ἔστι δευτερεῖον ἐν τοῖς τρισί· τά πρεσβεῖα γάρ ἕκαστος φέρεται, πρῶτος δοκῶν, καί τούς ὁμοτίμους ὑπερνικῶν•» Γιατί: «Ποίοις εὐφημιῶν στέμμασι, στεφανώσωμεν τούς Πρωτοψάλτας;»

Ας θεωρηθούν οι λίγες αυτές και ταπεινές σκέψεις μου, ως ένα μνημόσυνο και ένας φόρος τιμής στους μεγάλους και ανεπανάληπτους αυτούς αετούς της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής στη Θεσσαλονίκη του δεύτερου μισού του 20ου αιώνα.

Θεσσαλονίκη, 15 Ιανουαρίου 2021